

Inleiding Ad 's-Gravesande Paradijsdebat 29 augustus 2010

Mede namens Paradiso, de Amsterdamse Culturele Instellingen, heet ik u van harte welkom bij de 8e editie van het Paradijsdebat tijdens de Uitmarkt. Ik ben Ad 's-Gravesande, voorzitter van de Vereniging voor Kunst, Cultuur en Erfgoed, beter bekend als Kunsten '92.

Dames, heren,

Dit wordt geen leuke middag.

Bestond bij voorgaande debatten wel eens het idee dat het 'heftige tijden' waren, nu bevinden we ons echt in het oog van de orkaan.

Want denk niet dat wat nu dreigt wel overwaait. Of straks, in 2012 of 2013, wel mee zal vallen, omdat het economisch tij dan misschien gekeerd is.

Ga er niet van uit dat de kunstwereld alleen maar naar rato hoeft te delen in een nationale bezuinigingsoperatie. En denk al helemaal niet dat wat uw instelling doet, zo goed, nuttig en onmisbaar is dat de ellende u niet zal treffen.

Niets is nog zeker, maar de cijfers die naar buiten sijpelen liegen er niet om. Er ligt een voorstel op de tafel van de informateur om meer dan 200 miljoen op de kunstenbegroting te bezuinigen. Dat is het getal dat de ronde doet, en niet alleen in het geruchtencircuit of in de krant.

Als dit de uitkomst is, wordt de kunstensector ongenadig gegrepen. 18 miljard euro bezuinigen op een rijksbegroting van 231 miljard betekent zo'n 8 % besparen, maar bij 200 miljoen ligt het percentage voor de kunstensector op 21%.

Stel dat het Erfgoed in belangrijke mate wordt ontzien -waar zelfs de PVV een voorstander van is, dus de kans daarop is groot- dan betekent dit dat de bezuinigingen over een beperkt deel van de kunstensector neerdalen.

Bij ondersteunende instellingen, maar meer nog bij de beeldende kunsten en podiumkunsten, want veel anders blijft er niet over. In het meest vergaande geval betekent dat daar een bezuiniging van 35%. Dat gaat verder dan kaalslag, dat betekent castratie.

U vraagt zich af waaraan de kunstwereld dit heeft verdiend.

Ze heeft het niet verdiend, ze krijgt het cadeau.

Er zijn maar weinig politici die weten wat er echt in de kunstwereld gebeurt, in een museum of concertzaal komen, of in een atelier. Er zijn er meer die met het simplistische beeld leven van een sector die alleen maar z'n hand ophoudt boven een bodemloze put. Die politici zien nu hun kansen schoon. De economische omstandigheden bieden een mooi alibi om vroegere vergissingen recht te trekken. Want waarom zou iemand die er geen gebruik van maakt moeten betalen voor een toneelgezelschap of een tromboneclubje, zoals de PVV het Residentieorkest noemde?

Kunst, cultuur en erfgoed dragen sterk bij aan de versteviging van stedelijke economieën. De kunstwereld levert een vorm van maatschappelijke dienstverlening, net zoals onze Tweede Kamerleden en Kabinetten zelf.

Dames en heren, bezuinigen op kunst en cultuur is pure symboolpolitiek. Sterker, het riekt naar een afrekening.

Dat elke Nederlander aan heel veel verschillende dingen meebetaalt waar ie geen gebruik van maakt, ook de kunstliefhebber, daar hoor je maar weinig politici over.

Wat te doen?

Dit is niet de tijd waarin je succes boekt met te wijzen op de intrinsieke waarde van kunst. En kwaliteit is geen garantie voor continuïteit. De kunstwereld staat ver van grote delen van de samenleving. Hij wordt door grote groepen als verspillend en overbodig gezien.

Het kan louterend werken wanneer we eens op onszelf teruggeworpen worden. Want ook in de kunstwereld kunnen dingen beter, efficiënter. Niet alles wat wordt aangeboden is onmisbaar en er staan nog stoelen leeg. Allicht is meer samenwerking mogelijk. Er is ruimte voor een grotere zakelijke creativiteit en voor innovatie. Het is ook hard nodig dat opnieuw naar CAO's gekeken wordt, vooral bij de orkesten.

Elk moment leent zich voor herbezinning, zeker dit moment. Maar maak niet op grond van een beperkt beeld of ongefundeerde opvatting wat deugt kapot.

Het is tijd voor een nieuw samenhangend cultuurbeleid, waarbij de Raad voor Cultuur een belangrijke rol behoort te spelen, in samenspel

met vertegenwoordigers van andere, zgn. 'harde' sectoren, zoals economie en ruimtelijke ordening.

De oorzaak voor de op handen zijnde orkaan ligt niet in de kunstensector zelf, gebrek aan diens zelfreinigend vermogen, luiheid of gemakzucht, gebrek aan visie, talent om zichzelf te vernieuwen of om het aandeel eigen inkomsten te vergroten. De orkaan wordt veroorzaakt door de destructieve cultuurpolitieke visie van zowel VVD als PVV, de partijen die met een verdeeld CDA nog altijd druk aan het onderhandelen zijn. De PVV wil een einde maken aan wat het noemt 'linkse hobby's' en liefst alle kunstsubsidies opheffen; de wens van VVD om de verantwoordelijkheid voor de kunsten terug te geven aan de burger en overheidsbijdragen te vervangen door sponsoring en mecenaat, is zeker in de huidige omstandigheden niet realistisch. En straks, als het weer beter gaat met de economie, is het voor veel instellingen te laat.

Waar bij gemeenten vaak nog wel het besef leeft dat de culturele sector een belangrijke motor is voor toerisme en citymarketing, en culturele instellingen een cruciale rol spelen als het gaat om leef- en vestigingsklimaat, doet een toenemend aantal landelijke politici de cultuurwereld af als subsidieslurpers en omgekeerde Robin Hoods. Met name van de VVD is dat verbazingwekkend. De partij die als geen ander zou moeten beseffen dat deze sector hard nodig is voor innovatie, educatie en economische ontwikkeling.

Ik roep de politiek op te erkennen dat de kunstwereld een vitale, bindende en soms –gode zij dank- ongrijpbare rol vervult in onze samenleving. En vervolgens daarnaar te handelen.

Dames, heren, dan wel geen leuke middag, hopelijk wel een zinnige. Laten we het vooral niet alleen over geld hebben, maar over de kansen die moeizame tijden bieden voor verandering, versterking en verbetering.

Met Twan Huys in ons midden als onbezoldigde animator, leidsman en scheidsrechter moet dat zeker lukken.

Ad 's Gravesande